

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ GOV.GR ΚΑΙ ΤΑ DATA ΜΑΣ

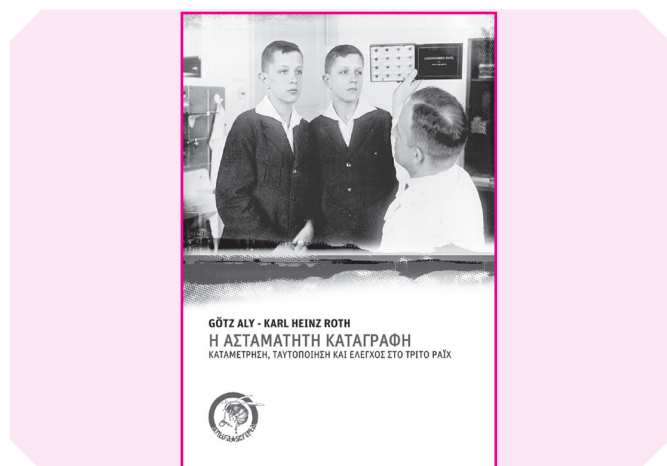
Η πλατφόρμα Gov.gr παρουσιάζεται συχνά ως το πιο επιδραστικό αποτέλεσμα της ψηφιοποίησης του ελληνικού δημοσίου πάνω στις ζωές μας. Ένα γρήγορο πέρασμα από τις διάφορες ψηφιακές υπηρεσίες αρκεί για να αντιληφθεί κανείς τη φιλοδοξία του έργου. Λογίων λογίων ατομικά δεδομένα είναι προσβάσιμα με τη χρήση των κωδικών του taxisnet: τα ένηση, στοιχεία για τα οχήματα, το πτυχίο πανεπιστημίου, οι τελευταίες εξετάσεις αίματος. Ταυτόχρονα, οι κάθε λογής ρουφιάνοι προσπαθούν σκληρά, αυτή η διαδικασία ψηφιοποίησης να γίνεται αντιληπτή από όλους μας σαν «διευκόλυνση» της σχέσης μας με το κράτος, σαν «λύση» σε καθημερινά προβλήματα.

Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια τεράστια διαδικασία καταγραφής με σύγχρονα μέσα, που έρχεται να καλύψει πανάρχαιες κρατικές ανάγκες που μετράνε πέντε χιλιετίες πίσω στο χρόνο. Απ' όταν δηλαδή η εφεύρεση της γραφής στην αρχαία Μεσοποταμία οδήγησε στην ανάπτυξη της γραφειοκρατίας. Σύμφωνα με τον ιστορικό Νόα Χαράρι στην *Καθημερινή*,¹ η γραφειοκρατία άλλαξε τις ανθρώπινες κοινωνίες ριζικά, καθώς τα έγγραφα μετασχημάτισαν την έννοια της ιδιοκτησίας. Όσο η ιδιοκτησία ήταν ζήτημα κοινοτικής συναίνεσης, μας λέει, και δεν αποτυπωνόταν σε έγγραφα υπό τη διαχείριση των γραφειοκρατών, τότε αυτό εμπόδιζε τις απόμακρες κρατικές αρχές να ασκούν έλεγχο στη γη και να επιβάλουν φόρους.

Παρακάτω θα μιλήσουμε για κάποιες όψεις της λειτουργίας των κρατικών πλατφορμών και την ασταμάτητη συλλογή δεδομένων που βρίσκεται σε εξέλιξη. Θα υποστηρίξουμε ότι αυτά τα δεδομένα θα αξιοποιηθούν στα χρόνια που έρχονται για την χάραξη πολιτικών που θα στοχοποιήσουν την εργατική τάξη. Δηλαδή, ότι ακριβώς μπορεί να περιμένει κάποιος από ένα κράτος σε πολεμική προετοιμασία.

Ασταμάτητη καταγραφή - Από τη ναζιστική Γερμανία στα χρόνια της καραντίνας

Τον Νοέμβριο του '22 εκδώσαμε το βιβλίο με τον τίτλο *Η Ασταμάτητη Καταγραφή* των Γερμανών Karl Heinz Roth και Gotz Aly.² Το θέμα του βιβλίου είναι οι πολιτικές καταγραφής, κατηγοριοποίησης και τελικά εξόντωσης τμημάτων του πληθυσμού στη ναζιστική Γερμανία. Εστιάζει στον ρόλο των ειδικών που εφάρμοσαν αυτές τις πολιτικές, υποστηρίζοντας ότι οι ειδικοί αυτοί «δεν ήταν σατανικοί ναζί με σβάστικες». Ήταν νέοι, ορθολογικοί, επιστήμονες και τεχνοκράτες [...], κυρίως γιατροί και στατιστικοί». ³

Έχοντας την εμπειρία των μέτρων της καραντίνας πολύ φρέσκια γράφαμε στον πρόλογο της έκδοσης ότι «η συλλογή στοιχείων για τις ζωές μας από μεριάς του κράτους έχει όντως φτάσει σε σημείο «ασταμάτητης καταγραφής». Ο υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης, δηλαδή άλλος ένας «νέος», «τεχνοκράτης», με «διδασκαλικό»,

παλεύει να συλλέξει στοιχεία και να καταγράψει δεκάδες πεδία της καθημερινότητάς μας. Τα χρόνια των λοκντάουν λειτούργησαν ως μια τεράστια δεξαμενή μαζέματος δεδομένων. Το κράτος συνέλεξε πολλές φορές με τη συγκατάθεσή μας, πληροφορίες για το πόσο βγαίνουμε, που πάμε, πόσο καταναλώνουμε, πόσο πίνουμε, πόσο πειθαρχημένοι είμαστε, πόσο βενζίνη χαλάμε».

Επί 2 χρόνια βλέπαμε τις πολιτικές του ελληνικού κράτους να μετασχηματίζουν πλήρως τους όρους εργασίας, ζωής και κατανάλωσης σε επίπεδο πληθυσμού. Και δεν παραλείπαμε να τονίσουμε τον ρόλο των νέων τεχνολογιών σε όλη αυτή την διαδικασία. Γράφαμε σχετικά στον πρόλογο της «Ασταμάτητης Καταγραφής»: «Τα «έξυπνα» κινητά, που «μπαίνεις όπου θέλεις», την περίοδο του «κορωνοϊού» σταμάτησαν να λειτουργούν ως αμφίδρομο δίκτυο και μετατράπηκαν σε one way πομπούς, που μετέφεραν κρατικές προταγές. Σκεφτείτε πόση τρομοκρατία ξεπήδησε μέσα απ' τις οθόνες. Αναλογιστείτε την εξουσία που απέκτησαν πάνω στις ζωές μας τα QR code. Φανταστείτε τις δυνατότητες καταγραφής που ανοίγονται για το κράτος μέσα από πλατφόρμες όπως το Gov.gr».

Οι διάφορες τεχνικές καινοτομίες του κλάδου της πληροφορικής μας απασχόλησαν αρκετά στα χρόνια της καραντίνας αφού τις φάγαμε στη μάπα για τα καλά. Το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν θα σταματήσουν να μας απασχολούν στα χρόνια που έρχονται. Οι διάφορες πλατφόρμες, τα smartphone και εσχάτως η τεχνητή νοημοσύνη για την οποία έχει βουίξει ο τόπος, αποτελούν ήδη εργαλεία για την άσκηση τεχνοπολιτικών σε επίπεδο πληθυσμού. Διαφημίζονται σαν πρωτοποριακές εφευρέσεις, δημιουργήματα μιας υποτίθεται αδιάψευστης τεχνολογικής προόδου των καπιταλιστικών κοινωνιών. Στον πυρήνα τους αποτελούν πρακτικές εφαρμογές παμπάλαιων ιδεών και μέσα για την εξυπηρέτηση κρατικών αναγκών: καταγραφή και κατηγοριοποίηση του πληθυσμού, μετάδοση εντολών και δημιουργία πολιτικών βασισμένων στην «αντικειμενικότητα» των δεδομένων.

Κράτη, πλατφόρμες, ψηφιακός μετασχηματισμός

Η εξοικειώσή μας με τις σύγχρονες πλατφόρμες και εφαρμογές δεν είναι κάτι καινούριο αλλά μετράει ήδη πάνω από τρεις δεκαετίες. Τα αφεντικά των εταιρειών τεχνολογίας και τα κράτη οραματίζονται τις καπιταλιστικές κοινωνίες σαν ένα σύνολο ατόμων διασυνδεδεμένων μέσω ψηφιακών δικτύων. Πρόκειται για μια προσπάθεια που βρίσκεται σε εξέλιξη τη στιγμή που μιλάμε. Μέσω εντατικής εκπαίδευσης με νέες εφαρμογές και πλατφόρμες μετασχηματίζεται ο τρόπος που οι υπήκοοι αντιλαμβάνονται τον κόσμο: από την εργασία και την μάθηση, μέχρι τη διασκέδαση, την επικοινωνία και τη σεξουαλικότητα, όλο και περισσότερες όψεις της κοινωνικής ζωής μετατρέπονται σε ψηφιακή πληροφορία στην οποία τα Άτομα πρέπει να έχουν πρόσβαση με ηλεκτρονικά μέσα.

Ο ρόλος του κράτους στις «υπό ψηφιακό μετασχηματισμό» κοινωνίες συνήθως επισκιάζεται από την υπερπροβολή των αφεντικών των εταιρειών τεχνολογίας, συχνά σαν καρικατούρες. Συνεχώς διαβάζουμε ότι οι «παλαβοί» Μαρκ Ζούκερμπεργκ και Έλον Μασκ έχουν σκοτεινά σχέδια για τις τύχες της ανθρωπότητας. Ότι ο περίφημος «καπιταλισμός της επιτήρησης» προκύπτει τάχα σαν αποτέλεσμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Όμως σε στιγμές έκτακτης ανάγκης όπως στα χρόνια της καραντίνας, ο πραγματικός κάτοχος των κοινωνικών δικτύων διαγράφεται ολοκάθαρα για όσους έχουν μάτια να το δουν: το κράτος αποφασίζει τότε τα smartphone πρέπει να βαρέσουν όλα μαζί από το 112 και τότε ο εργάτης πρέπει να ταυτοποιείται μέσω QR code για να μπορεί να δουλέψει.

Σε μια τέτοια εποχή, δεν αποτελεί παράδοξο γεγονός ότι η μετατροπή των υπηρεσιών του κράτους σε υπηρεσίες πλατφόρμας είναι ένα έργο που απολαμβάνει κοινής αποδοχής. Η ιδέα αυτή της «πλατφορμοποίησης» του κράτους έχει μάλιστα και το δικό της όνομα. Ονομάζεται Government-as-Platform και έχει πιστωθεί

στον Tim O'Reilly, αμερικανό εκδότη βιβλίων πληροφορικής ο οποίος την διατύπωσε το 2009. Σε ένα άρθρο του εξηγεί τι έχει στο μυαλό του ως εξής:

Αν κοιτάξετε την ιστορία της βιομηχανίας υπολογιστών, οι πιο επιτυχημένες εταιρείες είναι αυτές που δημιουργούν πλαίσια (frameworks) που επιτρέπουν τη συμμετοχή ενός ολόκληρου οικοσυστήματος από άλλες εταιρείες, μικρές και μεγάλες. Ο προσωπικός υπολογιστής ήταν μια τέτοια πλατφόρμα. Το ίδιο και ο Παγκόσμιος Ιστός. Αλλά αυτή η δυναμική της πλατφόρμας μπορεί να φανεί πιο έντονα στην πρόσφατη επιτυχία του iPhone της Apple. Εκεί που τα άλλα τηλέφωνα έχουν ένα περιορισμένο μενού εφαρμογών που αναπτύχθηκαν από τον πάροχο του τηλεφώνου και μερικούς προσεκτικά επιλεγμένους συνεργάτες, η Apple δημιούργησε ένα πλαίσιο που επέτρεψε σχεδόν σε οποιονδήποτε να δημιουργήσει εφαρμογές για το τηλέφωνο, οδηγώντας σε μια έκρηξη δημιουργικότητας, με περισσότερες από 50.000 εφαρμογές να εμφανίζονται για το τηλέφωνο σε λιγότερο από ένα χρόνο και περισσότερες από 3.000 νέες να εμφανίζονται τώρα κάθε εβδομάδα.

Αυτός είναι ο σωστός τρόπος για να θέσουμε το ζήτημα της «Κυβέρνησης 2.0». Πώς η ίδια η κυβέρνηση γίνεται μια ανοικτή πλατφόρμα που επιτρέπει στους ανθρώπους εντός και εκτός της κυβέρνησης να καινοτομούν; Πώς σχεδιάζεις ένα σύστημα στο οποίο όλα τα αποτελέσματα δεν καθορίζονται εκ των προτέρων, αλλά αντίθετα εξελίσσονται μέσω των αλληλεπιδράσεων μεταξύ του παρόχου τεχνολογίας και της κοινότητας των χρηστών του;³

Ο κύριος O'Reilly οραματίστηκε τις υπηρεσίες σαν ένα κινητό iPhone, όπου το κράτος αποκτά το ρόλο της Apple: αναλαμβάνει να κατασκευάσει την ψηφιακή υποδομή, ένα πλαίσιο στο οποίο θα «κουμπώνουν» νέες εφαρμογές οι οποίες θα χρησιμοποιούνται μαζικά από όλο και περισσότερους χρήστες. Βλέποντας το πράγμα από τη σκοπιά μας, η Apple και οι υπόλοιπες εταιρείες κατασκεύασαν ψηφιακές πλατφόρμες, δημιούργησαν νέες διεξόδους οργάνωσης της εργασίας, όπου η εργασία των χρηστών παράγει ασταμάτητα δεδομένα. Στην ουσία λοιπόν καθώς οι χρήστες παράγουν την αυτοκαταγραφή τους, ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος της κοινωνικής δραστηριότητας μετατρέπεται σε big data τα οποία μπορούν να γίνουν αντικείμενο ανάλυσης και αξιοποίησης. Επρόκειτο για μια χρήσιμη ιδέα για κρατική χρήση, που -ενδεχομένως με διάφορες παραλλαγές- δεν πέρασε απαρατήρητη από τους αρμόδιους.

Οι Έλληνες εμπνέονται από τα ευρωπαϊκά Success Stories

Ο υπουργός ψηφιακής διακυβέρνησης Δημήτρης Παπαστεργίου σε πρόσφατη συνέντευξή του στην Καθημερινή, μίλησε για τη σημασία των δεδομένων και της τεχνητής νοημοσύνης. Μεταξύ άλλων είπε και τα εξής:

Δρομολογούμε τη δημιουργία κεντρικού κόμβου διαχείρισης και ανάλυσης big data, που αφορά το πώς θα μπορέσουμε τα μεγάλα δεδομένα που υπάρχουν στο Δημόσιο να τα μετατρέψουμε σε εργαλείο εφαρμογής πολιτικών.

Μέσω του έργου [ενν. για την τεχνητή νοημοσύνη] 25 εκατ. ευρώ, που προωθούμε, τα υπουργεία θα μας ενημερώνουν για το είδος των δεδομένων που θα επιθυμούσαν να επεξεργαστούν, ώστε να λαμβάνουν τις κατάλληλες απαντήσεις, διατυπώνοντας απλά ή σύνθετα ερωτήματα. Με τον τρόπο αυτό θα εντοπίζεται, για παράδειγμα, ενδεχόμενη απάτη στη συνταγογράφηση ή θα παρακολουθείται η πορεία μιας ασθένειας, με βάση ιατρικά δεδομένα που, βεβαίως, παραμένουν απολύτως ανώνυμα.

Το 2025 θα είναι πραγματικά μια χρονιά κατά την οποία τα δεδομένα θα οδηγήσουν στη χάραξη πολιτικών.⁴

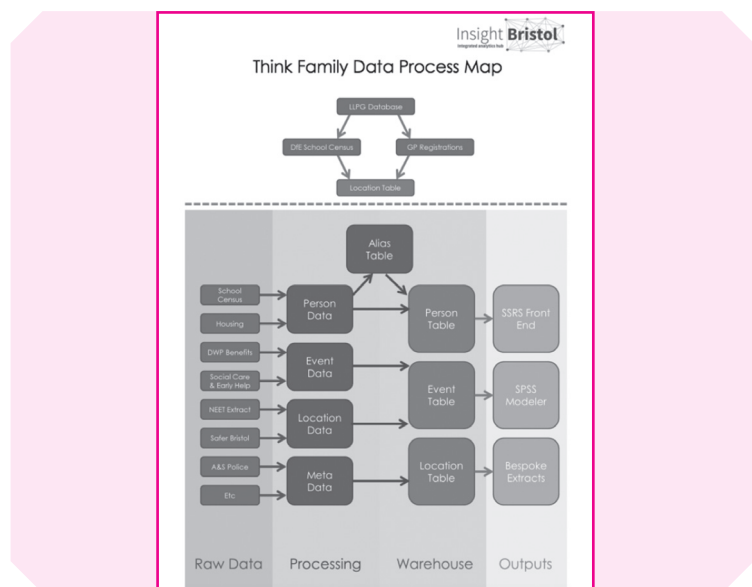
Ο υπουργός, υιοθετώντας πιστά το λεξιλόγιο της εποχής, χρησιμοποιεί ψαγμένες λέξεις όπως «big data» και «τεχνητή νοημοσύνη» για να ακουστεί φαρωτικός. Πίσω από την τεχνική ορολογία κρύβονται κρατικές ανάγκες παρόμοιες με αυτές της ναζιστικής Γερμανίας του μεσοπολέμου. Τα κρατικά δεδομένα ήδη συσσωρεύονται, αποθηκεύονται και είναι προσβάσιμα με τη χρήση μοντέρνων τεχνολογιών. Στη συνέχεια, η μεγάλη κρατική καούρα είναι το πώς αυτά τα δεδομένα θα γίνουν αντικείμενο ανάλυσης

ώστε να φτιαχτούν πολιτικές που θα βασίζονται στην αδιαμφισβήτητη αντικειμενικότητά τους. Ο υπουργός στην συνέντευξή του δεν εμβαθύνει πολύ στις πρακτικές εφαρμογές της ανάλυσης των δεδομένων και αφήνει διάφορα στη φαντασία μας.

Στην άλλη άκρη της Ευρώπης αντίθετα, οι Βρετανοί ομόλογοι του κύριου Παπαστεργίου εδώ και κάμποσα χρόνια δεν αφήνουν και πολλά στη φαντασία. Το βρετανικό κράτος, έχοντας ήδη από την δεκαετία του '90 ξεκινήσει διαδικασίες ψηφιοποίησης των υπηρεσιών του, ήταν από τα πρώτα κράτη παγκοσμίως που ξεκίνησαν την διαδικασία πλατφορμοποίησης που περιέγραψε ο Tim O'Reilly. Οι Βρετανοί θα μπορούσαν λοιπόν να χαρακτηριστούν μάστορες στο είδος τους, όπως μας έχουν συνηθίσει άλλωστε για πράγματα όπως οι πολιτικές δημόσιας τάξης και το ποδόσφαιρο.

Στην πιο σύγχρονη εκδοχή των ψηφιακών του υπηρεσιών, το βρετανικό κράτος μέσω της ψηφιακής του υπηρεσίας Government Digital Service (GDS) έχει αρχίσει να χρησιμοποιεί μεθόδους τεχνητής νοημοσύνης και προγνωστικής ανάλυσης, για παράδειγμα για να κάνει προβλέψεις σχετικά με το μέλλον του συνταξιοδοτικού συστήματος και να αυτοματοποιήσει διάφορες διαδικασίες. Η βρετανική περίπτωση θα πρέπει να είναι από τις αγαπημένες των οπαδών της πλατφορμοποίησης καθώς οι επιμέρους τοπικές αρχές ενθαρρύνονται να «καινοτομήσουν» δημιουργώντας ψηφιακές υπηρεσίες που θα κουμπώσουν στην υποδομή του κεντρικού κράτους. Αυτό επιτυγχάνεται είτε με την πρόσληψη ειδικών ανάλυσης δεδομένων που θα υλοποιήσουν οι ίδιοι τις εφαρμογές, είτε με τη συνεργασία με ιδιωτικές εταιρείες που διαθέτουν το δικό τους λογισμικό για εμπορική χρήση.

Μια ενδεικτική περίπτωση αφορά την πρωτοβουλία του δημοτικού συμβουλίου του Μπρίστολ να δημιουργήσει ένα εσωτερικό σύστημα με την ονομασία Integrated Analytical Hub. Η προσέγγιση των τοπικών αρχών ονομάστηκε Think Family και εντάσσεται στο εθνικό πρόγραμμα για τις «προβληματικές οικογένειες» (Troubled Families). Το πρόγραμμα Troubled Families ξεκίνησε το 2011 για να βοηθήσει οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την ανεργία, την εγκληματικότητα και την φοίτηση στο σχολείο.⁵

Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει μια βάση δεδομένων με στοιχεία για 54.000 οικογένειες που ζουν στην πόλη. Η βάση αυτή προέκυψε από την ενοποίηση των πληροφοριών από 35 σύνολα δεδομένων που αφορούν κοινωνικά θέματα. Ενδεικτικά κάποια από τα δεδομένα ανά κατηγορία είναι τα εξής: **Εγκλημα & Αντικοινωνική Συμπεριφορά (ASB)**: Παιδί/Ενήλικας που έχει διαπράξει αδικήμα, Παιδί/Ενήλικας που έχει διαπράξει ASB, **Φοίτηση στο σχολείο**: Παιδί που απουσιάζει διαρκώς, Παιδί που έχει αποβληθεί μόνιμα, **Παιδιά που χρήζουν βοήθειας**: Παιδί σε καθεστώς προστασίας, Εφηβική εγκυμοσύνη, **Οικονομικός Αποκλεισμός & Ανεργία**: Ενήλικας που λαμβάνει παροχές ανεργίας, **Προβλήματα Υγείας**: Περιστατικό με ναρκωτικά ή αλκοόλ για Παιδί/Ενήλικα.

Οι επιστήμονες δεδομένων που έχουν φτιάξει το σύστημα έχουν δημιουργήσει ένα μοντέλο πρόβλεψης χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που περιγράψαμε παραπάνω. Το μοντέλο παράγει αυτοματοποιημένα ένα risk

score από το 0 ως το 100 για κάθε νεαρό άνθρωπο στη βάση δεδομένων. Η βαθμολογία αυτή βασίζεται στη στατιστική πιθανότητα ομοιότητας συγκριτικά με τα δεδομένα από ένα σύνολο εκπαίδευσης. Αυτό το σύνολο αποτελείται από τα προφίλ επιβεβαιωμένων θυμάτων εκμετάλλευσης τα τελευταία 2-3 χρόνια, προκειμένου να αξιολογηθεί πόσο στατιστικά όμοιοι είναι οι νέοι στη βάση δεδομένων με τις περιπτώσεις από το εκπαιδευτικό σύνολο. Ένας μάντζερ του προγράμματος περιγράφει τη διαδικασία ως μια μορφή «καθρεφτισματος»: «[Το μοντέλο] δεν προβλέπει ότι θα πέσεις θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή οτιδήποτε άλλο, αλλά ότι επιδεικνύεις ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά και συμπεριφορές με κάποιον που έχει πέσει θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης».

Οι 450 κοινωνικοί λειτουργοί που έχουν πρόσβαση στο σύστημα, με βάση τις πληροφορίες από τη βάση δεδομένων κατευθύνουν τις οικογένειες στις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες. Το μοντέλο επίσης χρησιμοποιεί δεδομένα που συλλέγονται σε πραγματικό χρόνο ώστε να παράξει το risk score. Είναι συνδεδεμένο με τις κεντρικές υπηρεσίες και λαμβάνει δεδομένα σε καθημερινή βάση για παράγοντες όπως η συμμετοχή στο σχολείο. Σύμφωνα με έναν από τους απασχολούμενους επιστήμονες δεδομένων «το μεσημέρι είμαστε σε θέση να δούμε αν κάποιος πήγε στο σχολείο το πρωί». Διότι, όπως υποστηρίζει, οι κοινωνικοί λειτουργοί θέλουν να ξέρουν τι κάνει ένα παιδί τώρα, όχι αν πήγε ή δεν πήγε στο σχολείο ένα μήνα πριν.

Η ελληνική κρατική πλατφόρμα δείχνει τις προοπτικές της

Το ελληνικό κράτος ακολουθεί όπως και τα υπόλοιπα κράτη την τάση της εποχής, χτίζοντας τις δικές του τεχνολογικές δυνατότητες. Απαρνά εκατοντάδες εκατομμύρια σε εκατοντάδες έργα ψηφιακού μετασχηματισμού που βρίσκονται σε εξέλιξη σύμφωνα με τις ιστοσελίδες του υπουργείου ψηφιακής διακυβέρνησης. Η ψηφιακή υποδομή της χώρας με τις εφαρμογές, τα δίκτυα και τις βάσεις δεδομένων στήνεται, φυσικά όχι από το μηδέν. Τα δεδομένα των διάφορων μπηρών του κράτους περνάνε επεξεργασία για να έρθουν στην μορφή που ορίζουν τα σύγχρονα πρότυπα της επιστήμης δεδομένων. Η πλατφόρμα gov.gr διαθέτει αυτή τη στιγμή γύρω στις 2000 υπηρεσίες υπουργείων, φορέων και οργανισμών οι οποίες σύμφωνα με τον πρωθυπουργό μας θα φτάσουν τις 5000 τα επόμενα χρόνια.

Αλλά και νέες υπηρεσίες που η χρησιμότητά τους μένει να κατασκευαστεί θα κουμπώνουν πάνω στην υποδομή τόσο γρήγορα όσο θα υποδεικνύει μια πιθανή «έκτακτη ανάγκη». Το τελευταίο διάστημα ο σεισμός στην Σαντορίνη μας κόνιψε το mysafetyplan.gov.gr: έναν χάρτη της Ελλάδας με όλα τα ασφαλή σημεία συγκέντρωσης ανά δήμο σε περίπτωση σεισμού. Κάποια στιγμή στο μέλλον λογικά ένας αντίστοιχος ψηφιακός χάρτης θα μας υποδεικνύει τα καταφύγια.

Με λίγη δημιουργικότητα, η πλατφόρμα μπορεί να αποτελέσει και εργαλείο αντιμετώπισης κρίσιμων προβλημάτων δημόσιας τάξης. Πάρτε για παράδειγμα την περσινή σεζόν. Οι τηλεοπτικοί δέκτες και τα σόσιαλ μίντια δεν σταμάτησαν στιγμή να μας βομβαρδίζουν με τα καυτά ζητήματα της εγκληματικότητας των ανηλίκων και του σουλτικανισμού. Οι κρατικά κατασκευασμένες αυτές εκστρατείες είχαν φυσικά τις συνέπειες που έχουν όλες οι αντίστοιχες εκστρατείες σε βάρος της πολυεθνικής εργατικής νεολαίας. Πρώτα λαιδορία, έπειτα ένταση των μέτρων αστυνόμευσης. Από δίπλα, νέες ψηφιακές υπηρεσίες κούμπωσαν στο gov.gr για να συμβάλουν υποτίθεται στην καταπολέμηση των προβλημάτων. Για την περίπτωση της βίας των ανηλίκων, δημιουργήθηκαν πλατφόρμες όπου μπορεί κάποιος επώνυμα ή ανώνυμα να καταγγείλει ένα περιστατικό βίας, είτε εντός είτε εκτός σχολείου. Επομένως, «θύματα» και «θύτες» μετατρέπονται σε ηλεκτρονικές καταχωρήσεις σε μια κρατική βάση δεδομένων.

Η περίπτωση των γηπέδων είναι ακόμα πιο ενδιαφέρουσα. Για να αποκλειστούν τα «παραβατικά στοιχεία» από τις κερκίδες καθιερώθηκε η ονομαστική ταυτοποίηση όποιου θέλει να πάει στο γήπεδο μέσω της υπηρεσίας tickets.gov.gr. Δηλαδή, αφού το εισιτήριο αγοραστεί, πρέπει να καταχωρηθεί στην εφαρμογή wallet του gov.gr ώστε να δημιουργηθεί ένας μοναδικός κωδικός QR. Στη συνέχεια, ο κωδικός αυτός σκανάρεται στα ειδικά μηχανήματα που έχουν μπει στις εισόδους των θυρών του γηπέδου για να επιτραπεί η είσοδος. Ατομικά δεδομένα όπως η συχνότητα επίσκεψης στο γήπεδο ή η θύρα εισόδου, καταχωρούνται κι αυτά σε κάποια άλλη κρατική βάση δεδομένων. Τον όγκο των δεδομένων που συλλέγονται δεν τον λες και αμελητέο απ' τη στιγμή που το σύστημα αυτό εφαρμόζεται σε

κάμποσα γήπεδα πανελλαδικά, σε σχεδόν εβδομαδιαία βάση οπότε αφορά εκατοντάδες χιλιάδες φιλάθλων.

Κατά τ' άλλα, οι αγαπητοί δημόσιοι υπάλληλοι μετατρέπονται σε χρήστες του πίσω μέρους της κρατικής πλατφόρμας, την οποία κατασκευάζουν και συντηρούν οι νεοπροσληφθέντες δημόσιοι υπάλληλοι με γνώσεις προγραμματισμού. Οι πρώτοι διεκπεραιώνουν τα αιτήματα των πολιτών, απλά αντί για σφραγίδες πατάνε κουμπάκια και ίσως αναρωτιούνται αν η δουλειά που κάνουν οι δεύτεροι (ή ...η τεχνητή νοημοσύνη) θα τους στερήσει την πολύτιμη δουλειά γραφείου τους.

Απ' την άλλη, οι πολίτες του κράτους μετατρέπονται σε χρήστες του μπροστά μέρους της κρατικής πλατφόρμας. Έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες μέσω ενιαίας ψηφιακής ταυτοποίησης κατά τα πρότυπα του κυρίου O'Reilly. Η λιγότερη επαφή με τους αγαπητούς δημόσιους υπαλλήλους μπορεί να είναι ανακουφιστική για ευνόητους λόγους, αλλά η πλατφόρμα επιβάλει απόλυτη και ασάβληνη πειθαρχία: σε εκπαιδεύει να ακολουθείς πιστά τα βήματα κι αν δεν σε εξυπηρετήσει δεν συμμορφώνεται με χριστοπαναγίες - απλά σου πετάει στη μούρη error 404. Στο μέλλον θα δούμε κι άλλες καινοτομίες. Ίσως ένα βελτιωμένο εθνικό σύστημα ειδοποίησης διότι κάποιος διαπιστώσαμε ότι υπάρχει δυνατότητα απενεργοποίησης των ειδοποιήσεων του 112 στο smartphone. Θα μπορούσε βέβαια η απενεργοποίηση αυτή να μετατραπεί σε ποινικό αδίκημα.

Αντί επιλόγου

Για το τέλος, ένα σύντομο συμπέρασμα από αυτά που σας έχουμε συνθέσει. Η ασταμάτητη καταγραφή θα συνεχίσει να εξελίσσεται φορώντας το αστραφτερό κουστούμι της τεχνολογικής προόδου. Οι πολιτικές που θα δημιουργηθούν από την αξιοποίηση των δεδομένων θα μπουν κάτω από κάποιο ψαγμένη χίπστερ ταμπέλα του είδους «Data-driven Governance». Ενώ οι κρατικές προτεραιότητες της εποχής είναι ανάλογες με αυτές του μεσοπολέμου: στρατιωτική πειθάρχηση της εργατικής τάξης και χτίσιμο μιας πολεμικής οικονομίας.

Οι μέθοδοι προγνωστικής ανάλυσης με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης θα έχουν την τιμητική τους. Για την ώρα ασήμαντα δεδομένα, όπως το αν πηγαίνεις γήπεδο σε συνδυασμό με άλλα δεδομένα όπως εισόδημα, επιδόματα, ποινικό μητρώο, κατάσταση υγείας και ένα σωρό άλλα, συλλέγονται στις κρατικές πλατφόρμες. Γίνονται διαθέσιμα για να ταιριάσουν στις εφαρμογές που παράγουν «προβλέψεις» για κάθε είδους «αντικοινωνικό υποκείμενο» ώστε οι κρατικές υπηρεσίες να αρχίσουν να λειτουργούν προληπτικά. Οι εφαρμογές θα διαφημίζονται σαν σύγχρονες Πυθίες, ενώ στην πραγματικότητα θα προβλέπουν πάντα αυτό που θέλει το κράτος να προβλέψουν. Η κοινωνική κατηγοριοποίηση με τη χρήση state-of-the-art τεχνολογίας είναι προ των πυλών.

Κι αν όλα αυτά ακούγονται σε κάποιον υπερβολικά, καλά θα κάνει να θυμηθεί πόσο αδιάφορο δεδομένο ήταν το «εμβολιασμένος/ανεμβολιαστος» πριν την καραντίνα και τι βαρύτητα είχε κατά τη διάρκειά της.

1. «Άρθρο Νόα Χαράρι: Φοβού τους γραφειοκράτες της τεχνητής νοημοσύνης», *Η Καθημερινή*, 30/10/2024

2. Karl-Heinz Roth, Gotz Ally, *Η ασταμάτητη καταγραφή. Καταμέτρηση, ταυτοποίηση και έλεγχος στο τρίτο ράιχ*, εκδ. Antifa Scripta, 2022

3. Gov 2.0: The Promise Of Innovation, *forbes.com*, 10/08/2009

4. «Δημήτρης Παπαστεργίου στην Κ: Τι αλλάζει στο κράτος με την τεχνητή νοημοσύνη», *Η Καθημερινή*, 30/12/2024

5. Lina Dencik, Arne Hintz, Joanna Redden, Harry Warne, *Data Scores as Governance: Investigating uses of citizen scoring in public services*, Data Justice Lab – Cardiff University, 2018.